

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Ενότητα #9β: Σχέδια εργασίας

Διδάσκων: Γουργιώτου Ευθυμία
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα **Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα** (*Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece*)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΜΕΘΟΔΟΣ *“project”* ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Συνεχείς εξελίξεις στην προσχολική εκπαίδευση

- Αναλυτικά προγράμματα
- Κατευθυντήριοι οδηγοί
- Καινοτόμες δράσεις
- Υποχρεωτικότητα φοίτησης

Ποια είναι συνήθως η αντίδραση στις αλλαγές;

- Φόβος έως πανικός: το άγνωστο
- Σύγχυση
- Άρνηση
- Αντιδράσεις - Διαμαρτυρίες
- Μείωση αυτοεκτίμησης, αυτοπεποίθησης

Πού οφείλονται οι αντιδράσεις;

- Εδραιωμένες αντιλήψεις?
- Ελλείψεις στην επιστημονική κατάρτιση?
- Απομόνωση?
- Διδακτική ανεπάρκεια?
- Εκπαιδευτικές ανασφάλειες?
- Μονοδιάστατες αλλαγές?
- Ελλιπής επιμόρφωση?
- Επιβολή αλλαγών?

Τι αλλάζει στην προσχολική;

- Η αντίληψη για το παιδί
- Η αντίληψη για τη μάθηση και τη γνώση
- Την αξία των ατομικών διαφορών
- Η αντίληψη για το ρόλο του εκπαιδευτικού

**Νέες
Διδακτικές
προσεγγίσεις**

Ποιες είναι οι νέες διδακτικές προσεγγίσεις;

- Η θεματική προσέγγιση
- Η μέθοδος “project”
ή
“σχέδιο εργασίας”

Project:

Είναι πράγματι μια νέα μέθοδος;

- Rousseau
- Dewey
- Kilpatrick
- Kerchensteiner, Otto,
- Μακarenko, Freinet
- Γληνός, Δελμούζος,
Τρανταφυλλίδης

Και ακόμη πιο παλιά...

*«Πες μου το , και θα το ξεχάσω.
Δείξε μου το και θα το θυμάμαι,
**άσε με να εμπλακώ σε αυτό
και θα το καταλάβω.»***

Kong Fu Zi (551-479 av. J.-C.)

Έντονο ενδιαφέρον στις μέρες μας

- Κίνημα των αναπτυξιακά κατάλληλων πρακτικών στην Αμερική
 - Τα σχολεία Reggio Emilia στην Ιταλία
 - Το πρόγραμμα της Φιλανδίας
 - Π.Ι (ΔΕΠΠΣ, 2003)
- Για τη συγκρότηση ενός αναπτυξιακού-μαθησιακού περιβάλλοντος το οποίο εστιάζει το ενδιαφέρον του στη συνολική ανάπτυξη του παιδιού, δίνοντας έμφαση περισσότερο στην προσπάθεια κατάκτησης της γνώσης και στην προώθηση θετικών στάσεων και λιγότερο στις ακαδημαϊκές γνώσεις, το περιεχόμενο δηλαδή των προγραμμάτων.

Τι είναι η μέθοδος “*project*”;

Κάθε οργανωμένη μαθησιακή δραστηριότητα, συλλογικής συνήθως μορφής, που αναπτύσσεται σε πλαίσιο ελεύθερης επιλογής με βάση προκαθορισμένο σχέδιο και αποβλέπει στη διερεύνηση γνώσεων, υλικών, αξιών και δράσεων οι οποίες αφορούν ολιστικές καταστάσεις της πραγματικότητας και ενδιαφέρουν άμεσα τους εμπλεκόμενους ως άτομα ή ως μέλη κοινωνικών ομάδων.

Σκοπός του “project”

- Είναι η ολιστική προσέγγιση στη γνώση και η καλλιέργεια της πολλαπλής νοημοσύνης του παιδιού μέσα από βιωματικές, πολυτροπικές και ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες.

“PROJECT”

Βιωματική

Επικοινωνιακή

δημοκρατική

διδασκτική διαδικασία

Γιατί είναι βιωματική;

- Τα παιδιά εμπλέκονται ενεργά στην κατάκτηση της γνώσης,
- Προκειμένου να επιλύσουν ένα πρόβλημα

Γιατί είναι επικοινωνιακή;

- Τα παιδιά εμπλέκονται σε μια συμμετοχική διαδικασία, όπου μαθαίνουν μέσα από την αλληλεπίδραση τόσο με το φυσικό, όσο και με το κοινωνικό περιβάλλον.
- Η αλληλεπίδραση αυτή οργανώνεται μέσα σε ένα επικοινωνιακό πλαίσιο σχέσεων και κανόνων.
- Αποτέλεσμα αυτής η διαμόρφωση προσωπικής και κοινωνικής ταυτότητας, καθώς και η πληρότητα επικοινωνίας και πράξης.

Γιατί είναι δημοκρατική;

- Δημιουργεί κοινότητα δράσης με ισχυρούς δεσμούς.
- Στηρίζει την προσωπική ανάπτυξη του ατόμου.
- Συμβάλλει στην ομαλή ένταξη μαθητών κάθε προέλευσης.

Γιατί είναι δημοκρατική;

- Εδραιώνει στενούς δεσμούς διαμαθητικών σχέσεων.
- Συνδέει την εσωτερική με την εξωσχολική ζωή αλλά και την επιστημονική και βιωματική γνώση.

Γιατί είναι δημοκρατική;

Πρωθεί τη:

- Φαντασία, δημιουργικότητα
- Ολιστική, ενεργός μάθηση, κριτική σκέψη, μάθηση μέσα από το παιχνίδι, διαμορφωτική αξιολόγηση
- Ικανότητα συνεργασίας, έκφρασης σκέψεων και αισθημάτων.
- Υπευθυνότητα και εμπιστοσύνη, τήρηση κανόνων.
- Αυτοεκτίμηση, αυτοέλεγχος, ανάληψη πρωτοβουλιών, εμπιστοσύνη, πολιτισμικές ικανότητες.
- Ανθρώπινα δικαιώματα, υγεία, περιβάλλον
- Θετική στάση προς νέα, καινοτόμα προγράμματα και δια βίου μάθηση.
- Συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, σχολείου και οικογένειας, σχολείου και ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος.

Επιπλέον:

- Ευνοεί τη διάρκεια της μάθησης
 - Επιλύοντας προβλήματα καθημερινής ζωής
 - Μειώνοντας το στρες
 - Ενισχύοντας την περιέργεια για μάθηση
 - Εδραιώνοντας συνδέσμους με τις προηγούμενες γνώσεις
 - Αναγνωρίζοντας εσφαλμένες αντιλήψεις

- Αυξάνει την μάθηση των παιδιών
 - Κατακτώντας γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις, Ικανότητες
 - Προετοιμάζοντάς τα για τις απαιτήσεις της ζωή
 - Ανακαλύπτοντας μηχανισμούς μάθησης και στοχασμού πάνω σε αυτούς

Ποιος είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού;

- Βοηθός
- Σύμβουλος
- Συντονιστής
- Καθοδηγητής της συλλογικής προσπάθειας
- Συνερευνητής
- Διαμεσολαβητής
- Πολιτισμικός διερμηνέας
- Συμμετοχικός παρατηρητής (Robottom & Hart, 1993 Carr & Kemmis, 2000: 65-68)

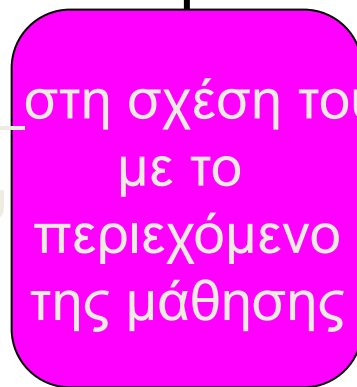
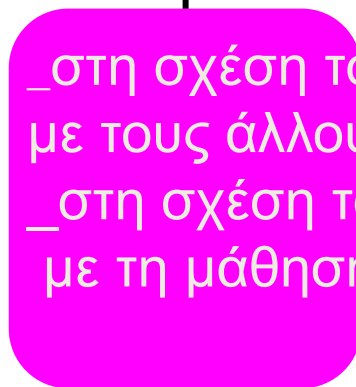

**Κριτικός
Δημοκρατικός
Συμμετοχικός
πολίτης**

Ποιος είναι ο ρόλος του παιδιού;

- Πολύπλοκος
- Παράδοξος
- Διսυπόστατος

Ποιος είναι ο ρόλος του παιδιού;

- Καλλιεργεί έννοιες της αγωγής του πολίτη, όπως είναι η ανάπτυξη υπευθυνότητας
- Θέτει εφικτούς στόχους
- Επινοεί τρόπους υλοποίησης των στόχων
- Συνεργάζεται, αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και παίρνει συλλογικές αποφάσεις.
- Αναζητεί και αξιοποιεί πληροφορίες πολλαπλών πηγών πληροφόρησης από το άμεσο περιβάλλον του.
- Ασκείται στην παρατήρηση και την καταγραφή.
- Συζητά, θέτει ερωτήματα, επιχειρηματολογεί και εμπλουτίζει το λεξιλόγιό του.

Ποιος είναι ο ρόλος του παιδιού;

- Εξοικειώνεται με διάφορους τύπους κειμένων όπως: κείμενα με οδηγίες χρήσης, ενημερωτικά, λογοτεχνικά, κ.ά.
- Συνεργάζεται με τους γονείς του.
- Μετρά και χειρίζεται τους αριθμούς σε πραγματικές καταστάσεις.
- Κάνει υποθέσεις και διερευνά για τον έλεγχό τους.
- Παρουσιάζει και αναπαριστά τις ιδέες τους με πολλούς τρόπους και διάφορα μέσα.

Ποιος είναι ο ρόλος του παιδιού;

- Αναπροσαρμόζει σχεδιασμό και δράση σε νέα δεδομένα
- Επικοινωνεί και συνεργάζεται με τη μαθητική κοινότητα
- Υιοθετεί στάση εμμονής σε δύσκολους στόχους

Αποτέλεσμα ή διαδικασία;

—Η μέθοδος “project” δίνει έμφαση στις διαδικασίες και τοποθετεί το παιδί στο κέντρο των εξελίξεων.

- Η διδασκαλία είναι διαθεματική
- Ο εκπαιδ. δρα ως σύμβουλος, συνερευνητής, διαμεσολαβητής στην επεξεργασία των εμπειριών και βιωμάτων
- Τα παιδιά αναλαμβάνουν δραστηριότητες με δική τους πρωτοβουλία
- Τα παιδιά προσπαθούν μόνο τους να λύσουν προβλήματα
- Αμοιβές και ποινές δεν είναι αναγκαία, αφού τα παιδιά ανακαλύπτουν κίνητρα για μάθηση μέσα από τις ίδιες τις δραστηριότητες.
- Τα παιδιά εργάζονται συλλογικά σε ομάδες
- Η δημιουργική έκφραση είναι το βασικό χαρακτηριστικό
- Η διδασκαλία γίνεται σε αυστηρά χωρισμένα θέματα.
- Ο εκπαιδευτικός δρα ως μεταδότης γνώσεων.
- Τα παιδιά κάνουν αυτά που έχει καθορίσει ο εκπαιδευτικός.
- Ο εκπαιδ.ευτικός προετοιμάζει μόνος του τη διδασκαλία.
- Η διδασκαλία προχωρεί με το ρυθμό: μετάδοση, εμπέδωση, απόδοση.
- Αμοιβές και ποινές είναι απαραίτητες.
- Τα παιδιά εργάζονται ατομικά
- Η καλή μνήμη και απόδοση είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της εκπαιδ. διαδικασίας.

**Μη παραδοσιακή, προοδευτική
διδασκαλία**

Τυπική, παραδοσιακή διδασκαλία

ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Δομική ανάλυση

Ποια στάδια ακολουθεί ένα σχέδιο εργασίας;

- Ευαισθητοποίηση-Επιλογή-Προβληματισμός και ορισμός του θέματος
- Σχεδιασμός-Προγραμματισμός-Προτάσεις από τα παιδιά και τον εκπαιδευτικό
- Εφαρμογή-Υλοποίηση της δράσης-διερεύνηση του θέματος
- Περάτωση-Αξιολόγηση-Παρουσίαση του project

1^ο ΣΤΑΔΙΟ: Ευαισθητοποίηση-Επιλογή- Προβληματισμός και ορισμός του θέματος

- Προτάσεις θεμάτων
 - Αυθόρμητες ιδέες κατά τη διάρκεια συζήτησης
 - Υιοθέτηση ιδέας που τυγχάνει ευρείας αποδοχής
 - Ο Εκπαιδευτικός συμμετέχει ενεργά στην ομάδα και προτείνει, χωρίς να επιβάλλει αλλά και παρεμβαίνει όταν είναι αναγκαίο.

1^ο ΣΤΑΔΙΟ: Επιλογή θέματος

- Επιλογή θεμάτων-κριτήρια επιλογής
 - Ενδιαφέρον μαθητών
 - Ηλικία
 - Σχολικό περιβάλλον
 - Εποπτικό υλικό
 - Επικαιρότητα

Πού εστιάζεται το ενδιαφέρον των παιδιών;

- Στα αγαπημένα τους παιχνίδια
- Στα αγαπημένα τους ζώα
- Στις αγαπημένες τους ταινίες
- Στα αγαπημένα τους βιβλία
- Στις εσωτερικές τους συγκρούσεις
- Στα όνειρά τους, στις φαντασιώσεις τους
- Στις γνώμες και απόψεις τους για διάφορα θέματα (την τιμωρία, τις απαγορεύσεις, κλπ.)

2^ο ΣΤΑΔΙΟ: Σχεδιασμός-Προγραμματισμός- Προτάσεις από τα παιδιά και τον εκπαιδευτικό

- Διατύπωση ερωτημάτων
- Καθορισμός πλαισίου δράσης και επιλογή δραστηριοτήτων
- Χωρισμός σε ομάδες-καταμερισμός καθηκόντων
 - Ενέργειες που θα κάνουν
 - Χώρους που θα επισκεφτούν
 - Ειδικούς που θα καλέσουν
 - Αντικείμενα και έντυπο υλικό
 - Ενημέρωση γονέων-Ευαισθητοποίηση κοινότητας

3^ο ΣΤΑΔΙΟ: Εφαρμογή-Υλοποίηση της δράσης- Διερεύνηση του θέματος

- Διεξαγωγή έρευνας (πηγές εντός νηπιαγωγείου-εκτός νηπιαγωγείου)
- Συγκέντρωση-επεξεργασία και ταξινόμηση των δεδομένων-επίδειξη αυτών για αλληλοενημέρωση
- Δημιουργία ομαδικών εργασιών

3^ο ΣΤΑΔΙΟ: Εφαρμογή-Υλοποίηση της δράσης-Διερεύνηση του θέματος

- Στο στάδιο αυτό η ομάδα εργασίας υλοποιεί τις προγραμματισμένες από το προηγούμενο στάδιο δραστηριότητες. Καταρχήν γίνεται **η συλλογή των πληροφοριών**. Μερικά από όσα θα μπορούσαν να γίνουν στη φάση αυτή είναι :
 - Έρευνα σε βιβλιοθήκη
 - Έρευνα πεδίου
 - Συνεντεύξεις με κατοίκους, εργαζομένους, ειδικούς
 - Γράψιμο επιστολών (προς ειδικούς, οργανώσεις, κυβερνητικές υπηρεσίες κλπ.)
 - Προετοιμασία και συμπλήρωση ερωτηματολογίου
 - Διεξαγωγή εργαστηριακών πειραμάτων

4^ο ΣΤΑΔΙΟ: Περάτωση-Αξιολόγηση- Παρουσίαση project

- Ολοκλήρωση-παρουσίαση ομαδικών εργασιών
- Ανακεφαλαίωση-αξιολόγηση
- Παρουσίαση
 - Έκθεση εργασιών
 - Προβολή διαφανειών, κλπ.
 - Δραστηριότητες από το πρόγραμμα έκφρασης και δημιουργίας
- Μέσα στην τάξη
- Σε όλο το σχολείο
- Στην ευρύτερη κοινότητα
- Στα Μ.Μ.Ε.

4^ο ΣΤΑΔΙΟ: Αξιολόγηση

Αξιολογώ, σημαίνει
δίνω αξία, ανοίγω
διάλογο με το
παιδί, την
οικογένεια, τους
συναδέλφους

παιδί

- _ αυτοαξιολόγηση παιδιού
- _ ετεροαξιολόγηση συμμαθητών

νηπιαγωγός

- _ αξιολόγηση παιδιού
- _ αξιολόγηση σχεδίου εργασίας
- _ αυτοαξιολόγηση

Αξιολογώ, σημαίνει
ενθαρρύνω το παιδί
να δίνει ένα **νόημα**
στις πράξεις του και
τα δημιουργήματά
του

Αξιολογώ, σημαίνει
προβληματίζομαι ως
προς την
αποτελεσματικότητα
της δουλειάς μου και
την εγκυρότητα των
αξιολογήσεων μου

4ο ΣΤΑΔΙΟ: Αξιολόγηση

- Η αξιολόγηση ανάγεται σε βασικό στοιχείο ανάπτυξης ενός σχεδίου δράσης, που προσδιορίζει με σαφήνεια, συστηματικότητα, εγκυρότητα, αξιοπιστία και αντικειμενικότητα την καταλληλότητα, τη λειτουργικότητα και το αποτέλεσμα μιας παιδαγωγικής και διδακτικής δραστηριότητας σε σχέση με τους στόχους της, αλλά και με συγκεκριμένα κριτήρια και συγκεκριμένη μεθοδολογία (Κωνσταντίνου, 2002).

Πόσο μπορεί να διαρκέσει ένα project;

- Εξαρτάται πάντα από το ενδιαφέρον των παιδιών
- Από μια ώρα έως μια ολόκληρη χρονιά

Πόσοι τύποι *projects* υπάρχουν;

- Μικρά: 2-6 ώρες
- Μεσαία : Μια μέρα μέχρι μια εβδομάδα
- Μεγάλα : Από μια εβδομάδα έως ένα χρόνο. (Frey, 1998).

Να μην ξεχνάμε

- Αναζητούμε ευκαιρίες για να ενισχύσουμε τη δημιουργικότητα στα υπάρχοντα σχήματα εργασίας και σχέδια μαθήματος.
- Επινοούμε δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στο προσωπικό και πολιτιστικό υπόβαθρο των παιδιών.
- Λαμβάνουμε υπόψη στο σχεδιασμό μας τα μαθησιακά στυλ όλων παιδιών.
- Δεν απαξιώνουμε τη σπουδαιότητα της γνώσης και των δεξιοτήτων. Τα παιδιά είναι ικανά να εμπλακούν δημιουργικά σε καταστάσεις προβληματισμού όταν έχουν μια στέρεα βάση γνώσεων και δεξιοτήτων.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Θα βελτιώσουμε τις γνώσεις μας, τις στάσεις μας, και τις πρακτικές μας γύρω από την εκπαιδευτική θεωρία και έρευνα.
- Θα αποκτήσει νόημα και ευχαρίστηση η εργασία μας και κατ' επέκταση η εκπαιδευτική *πράξη*.
- Θα μάθουμε να εργαζόμαστε συλλογικά και υπεύθυνα.
- Θα αποκτήσουμε κριτική γνώση

Θα αντιμετωπίσουμε προβλήματα;

- Αναθεώρηση προσωπικής εκπαιδ. θεωρίας
- Σχέσεις εκπαιδευτικών-γονέων-κοινότητας
- Προσωπικές ανάγκες-δυσκολίες
- Διευθέτηση χρόνου-χώρου-εξόδων-μετακινήσεων
- Άρνηση συναδέλφων για συνεργασία
- Συγκρούσεις

Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΟΥ PROJECT

- Συνεχής προβληματισμός, αναζήτηση, αναστοχασμός, ανατροφοδότηση και εξέλιξη
- Συναρπαστική, απολαυστική και επικοινωνιακή διαδικασία για όλους τους εμπλεκόμενους

Το νηπιαγωγείο...

- πρέπει να γίνει φυτώριο δημιουργικής σκέψης και συλλογικής δράσης, δημοκρατικής αντίληψης και ολιστικής μάθησης.

**Ως πότε θα κλείνουμε
τα αυτιά μας
σε αυτά που λένε τα παιδιά;**

- **Ας δώσουμε στα παιδιά την ευκαιρία να ονειρευτούν το δικό τους κόσμο!**

- **Ας δώσουμε τα παιδιά το δικαίωμα να φτιάξουν τον δικό τους κόσμο, έτσι όπως τον ονειρεύτηκαν...**

Η μέθοδος “project”

Βοηθά εκπαιδευτικούς και παιδιά να προσεγγίσουν το κρίσιμο ερώτημα όρων και σχέσεων που καταγράφουν τους οραματισμούς για τον αυριανό πολίτη με ποιότητες, μεταξύ άλλων, δημιουργικότητας, συμμετοχικότητας, αυτοπραγμάτωσης, μ' ένα ευρύτερο πλαίσιο και υπόβαθρο δράσης: το χώρο της οικογένειας, το χώρο του νηπιαγωγείου, την κοινότητα, και κατ' επέκταση την παγκοσμιοποιημένη σημερινή κοινωνία της γνώσης.

Βιβλιογραφία

- Bernstein, B. (1971). On the classification and framing of educational knowledge. *Knowledge and Control: New Directions for the Sociology of Education* (ed. M. Young). London: Collier-Macmillan
- Bernstein, B. (1991). *Παιδαγωγικοί κώδικες και κοινωνικός έλεγχος* (μτφρ. Ι. Σολομών). Αθήνα: ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ.
- Bruner, J. (1960). *The process of education*. N. York: Vintage Books.
- Carr, W. & Kemmis, S. (2000). *Για μια κριτική εκπαιδευτική θεωρία. Εκπαίδευση, γνώση και έρευνα δράσης* (μτφρ. Α. Λαμπράκη-Παγανού, Ε. Μηλίγκου και Κ. Ροδιάδου-Αλμπάνη). Αθήνα: Εκδόσεις Κώδικας.
- Dewey, J. (1987). *Experience and Education*. New York: Touchstone.
- diSessa, A. (1995). *Epistemology and System Design*. Στο *Computers and Exploratory Learning*. Berlin Heidelberg: Springer – Verlag.
- Frey, K. (2002). *Η Μέθοδος Project. Μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο ως θεωρία και πράξη* (μτφρ. Κ. Μάλλιου). Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη
- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences. The Theory in Practice*. New York: Basic Books.
- Jickling, B. (1997). *The future of E.E.*; Canadian Journal of Environmental Education, 4.
- Kilpatrick, W., (1918). *The Project Method*. In: *Teachers College Record*, vol XIX
- Lawry, J., (1987) *The project method, in M. Dunkin (ed.)*, The International Encyclopedia of teaching and Teacher Education, Oxford: Pergamon
- Robottom, I. & Hart, P. (1993). *Research in Environmental Education. Engaging the Debate*. Victoria: Deakin University Press.
- Reece, I., Walker, St., (2002). *Teaching Training and Learning, (a practical guide)*, Business Education Publishers Limited.
- Roehrs, H., (1990) *Το κίνημα της προσοδευτικής εκπαίδευσης* (μτφρ Κ. Δεληκωνσταντής, Σ. Μπουζάκης). Θεσσαλονίκη
- Sharan, S., and Sharan, Y. (1990) *How effective is group investigation?*, Educational Leadership,
- Vygotsky, L. (1997) *Νους στην κοινωνία: Η ανάπτυξη των ανώτερων ψυχολογικών διαδικασιών* (επιμ: Σ. Βοσνιάδου, μτφρ: Α. Μπίμπου & Σ. Βοσνιάδου). Αθήνα: Gutenberg.
- Frey, K. (1980) *Η μέθοδος Project. Μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο ως θεωρία και πράξη*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Αλαχιώτης, Σ. (2002) «Εισαγωγικό Σημείωμα του Προέδρου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου» στο Υ.Π.Ε.Π.Θ.–Παιδαγωγικό Ινστιτούτο *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα.
- Βαϊνά Μ. (1996) «Μέθοδος Project: Μια πρόκληση για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα», *Νέα Παιδεία*, τ. 20
- Γρόλλιος, Γ. & Λιάμπας, Τ. (2001) «Ευέλικτη ζώνη και μέθοδος project» *Εκπαιδευτική Κοινότητα*, τχ.60.
- Θεριανός, Κ. (2002) «Πρόγραμμα ευέλικτης ζώνης», εφ. *Ημερησία*, 20-1-2002
- Ματσαγγούρας, Η. (2002) *Η Διαθεματικότητα στη Σχολική Γνώση. Εννοιοκεντρική Αναπλαισίωση και Σχέδια Εργασίας*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Χρυσαφίδης, Κ. (1994) *Βιωματική–Επικοινωνιακή διδασκαλία, Η Εισαγωγή της Μεθόδου Project στο Σχολείο*. Αθήνα: Gutenberg.
- [Καρυδά, Ε. \(Η μέθοδος Project “βήμα προς βήμα” : Ένας χρήσιμος οδηγός με ιδέες και προτάσεις για την ανάπτυξη σχεδίων εργασίας](#). Αθήνα: [Σαβάλλας](#).
- [Judy Harris Helm, Lilian Katz](#) . (2012). *Η μέθοδος project στην προσχολική και πρωτοσχολική εκπαίδευση: Μικροί ερευνητές (Νέα εμπλουτισμένη έκδοση)*.
- **Γκλιάνου, Ν. (2005). Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο-Παιδαγωγικά Χαρακτηριστικά και Εκπαιδευτική Πράξη. Στο Ε. Μπότσαρη-Μακρή (Επιστ. Επιμ.), Επιμόρφωση σχολικών συμβούλων και εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και προσχολικής εκπαίδευσης στο ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ, 17-23. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ-ΠΙ**

ΣΑΛΙΓΚΑΡΙΑ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ ΜΑΣ

Έφη Γουργιώτου
Επίκουρη Καθηγήτρια
Π.Τ.Π.Ε.
Πανεπιστήμιο κρήτης

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΚΙΝΗΣΗΣ

- Πρώτα-πρώτα αποφασίσαμε να κρατήσουμε μόνο δύο σαλιγκάρια στην τάξη μας.
- Θα έπρεπε να τους δώσουμε ένα όνομα, αφού όλοι έχουμε ένα όνομα. Πώς θα μπορούσαμε να τα λέμε;
- Τα παιδιά πρότειναν διάφορα ονόματα:
- -Π: Να το πούμε Άρη, όπως λένε το σαλιγκάρι της ιστορίας (η προτίμηση οφειλόταν στην ύπαρξη συγκεκριμένου παιδικού βιβλίου στη βιβλιοθήκη της τάξης μας: «Άρης, το σαλιγκάρι»).
- -Ν: Και πώς γνωρίζεις ότι αυτό το σαλιγκάρι είναι αγόρι;
- Τα παιδιά προβληματίστηκαν πάνω σε αυτό αρκετή ώρα χωρίς, ωστόσο να καταφέρουν να δώσουν μια απάντηση. Στο τέλος αποφάσισαν πως θα αναζητούσαν την απάντηση, διαβάζοντας διάφορα βιβλία για τα σαλιγκάρια. Μέχρι να βρουν όμως κάποια απάντηση στο συγκεκριμένο προβληματισμό υπέθεσαν για το ένα ότι ήταν αγόρι και για το άλλο ότι ήταν κορίτσι. Έτσι αποφάσισαν να τους δώσουν και προσωρινά ονόματα. Οι διάφορες προτιμήσεις των παιδιών σημειώθηκαν από τη νηπιαγωγό σε έναν πίνακα. Στη συνέχεια κάθε παιδί επέλεξε την προτίμησή του. Το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας έδωσε στα σαλιγκάρια που υιοθετήσαμε τα ονόματα Άρης και Σαλίνα.

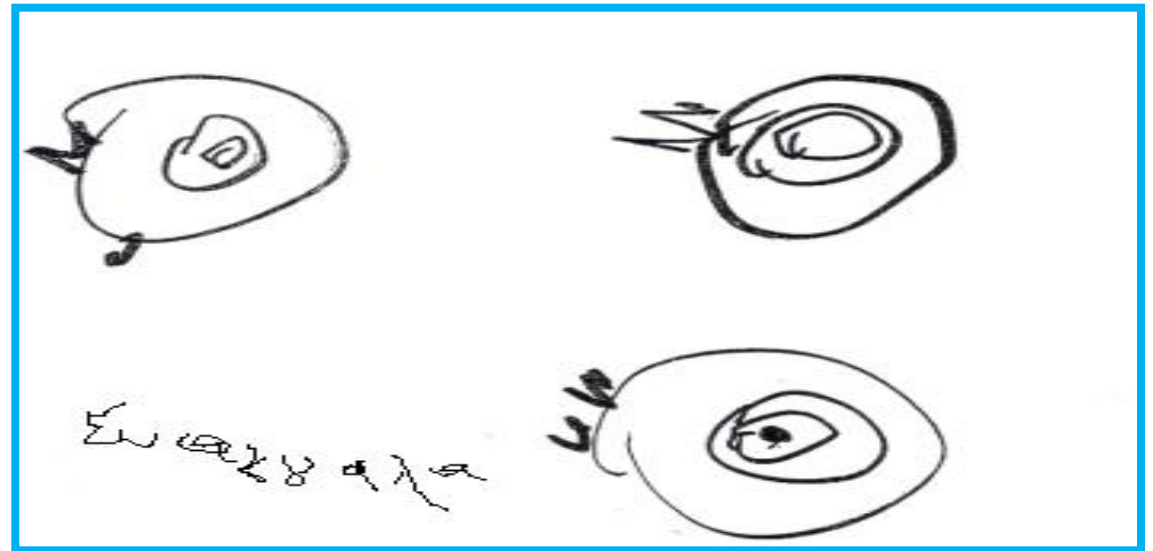
	Άρης	Σάλιας	Χορταρούλης		
Γιάννης	+				
Ελευθερία		1			
Ευαγγελία	+				
Νίκος	+				
Δημήτρης			1		
Σύνολο	3	1	1		

*Παρόμοιος πίνακας δημιουργήθηκε και για το όνομα του άλλου σαλιγκαριού.

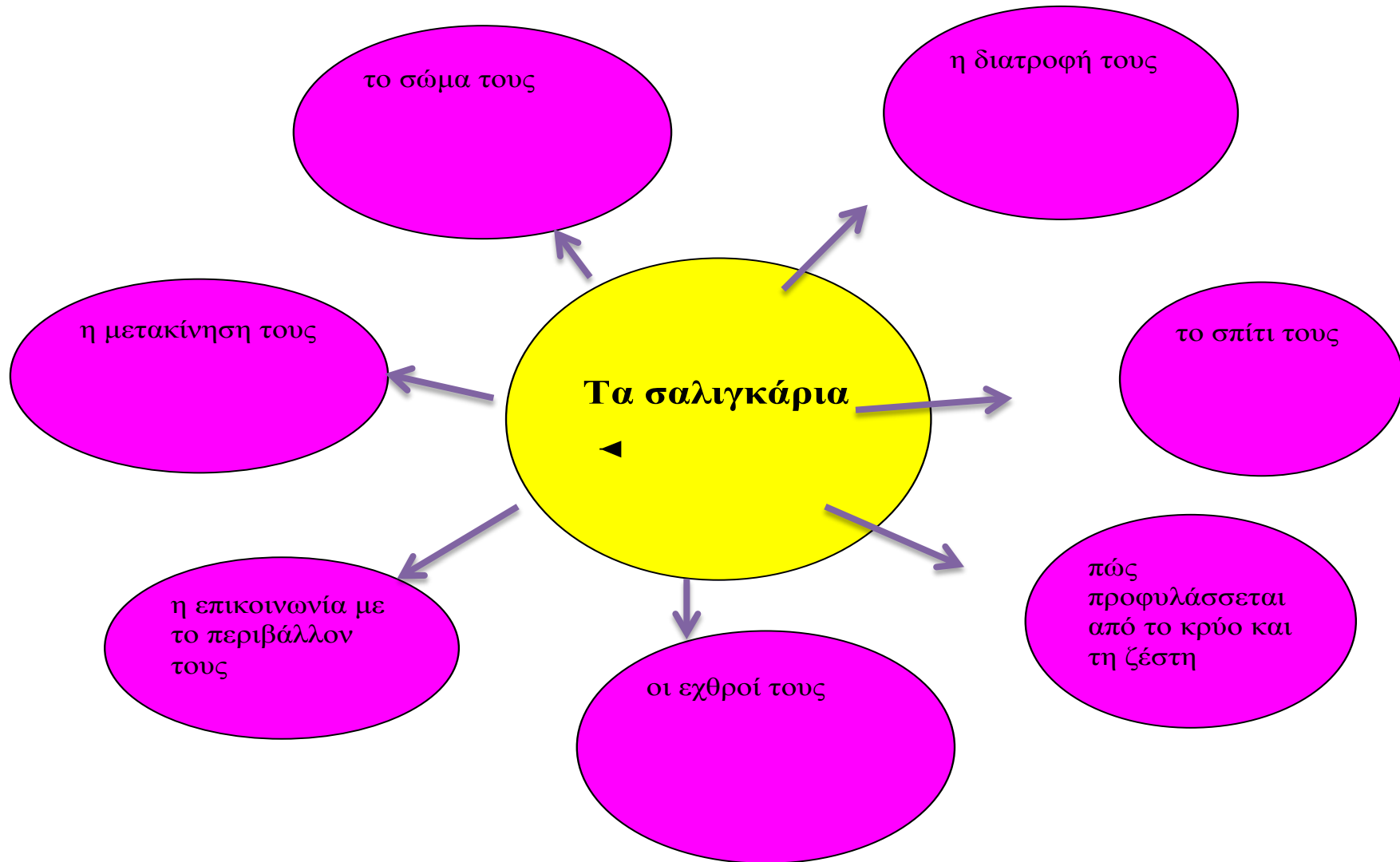
ΟΙ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΣΑΛΙΓΚΑΡΙΑ

- Τα σαλιγκάρια δεν έχουν πόδια.
- Τα σαλιγκάρια βγαίνουν όταν βρέχει.
- Τα σαλιγκάρια έχουν στο κεφάλι τους δύο κεραίες.
- Τα σαλιγκάρια όταν μετακινούνται αφήνουν πίσω τους σάλια.
- Τα σαλιγκάρια μοιάζουν με τα κοχύλια.
- Τα σαλιγκάρια τρώνε μαρούλια.
- Τα σαλιγκάρια περπατούν πάνω στους τοίχους.

- Η αρχική αναπαράσταση της Ευαγγελίας

Β. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

- Αρχικά η νηπιαγωγός εκτελώντας χρέη γραφέα έγραψε τις ιδέες των παιδιών πάνω σε έναν πίνακα και με τη βοήθεια τους προσπάθησε να τις οργανώσει, δημιουργώντας έναν εννοιολογικό χάρτη.
- Ομαδοποίησε τις ιδέες των παιδιών σε θέματα όπως: περιβάλλον, χαρακτηριστικά, διατροφή σαλιγκαριών, κλπ.
- Πάνω σε ένα άλλο χαρτί σημείωσε τις καινούργιες λέξεις του λεξιλογίου. Τελειώνοντας ρώτησε τα παιδιά «Τι θα ήθελαν να μάθουν ή να κάνουν κατά τη διάρκεια αυτής της ενότητας».
- Τα παιδιά άρχισαν να περιεργάζονται τα σαλιγκάρια και οι πρώτες ερωτήσεις δεν άργησαν να φανούν:

- Πώς μπορούμε να φιλοξενήσουμε τα σαλιγκάρια μέσα στην τάξη μας;
- Που ζουν τα σαλιγκάρια;
- Πώς περπατάνε;
- Τι τρώνε;
- Πώς είναι το σπίτι τους;
- Πώς προφυλάσσονται από το κρύο και τη ζέστη;
- Πώς επικοινωνούν με το περιβάλλον τους;

Στη συνέχεια τα παιδιά πρότειναν:

- Να βρουν εικόνες, βιβλία, βιντεοταινίες κι ότι άλλο μπορούσαν σχετικά με τα σαλιγκάρια.
- Να φτιάξουν τη δική τους ιστορία, να τη ζωγραφίσουν, να γράψουν τίτλους-λέξεις και φράσεις και να γίνει παραμύθι.
- Να δραματοποιήσουν τον τρόπο που μετακινούνται τα σαλιγκάρια.
- Να εμπλουτίσουν τη γωνιά των Φυσικών Επιστημών με σαλιγκάρια.
- Να φτιάξουν ένα επιστημονικό βιβλίο για τα σαλιγκάρια. Να παρατηρήσουν και να καταγράψουν μέσα σ' αυτό τη ζωή των σαλιγκαριών.
- Κατόπιν τα παιδιά επιλέγουν το υπόθεμα με το οποίο θέλουν να ασχοληθούν. Στη συνέχεια δημιουργήθηκαν οι ομάδες εργασίες.

ΦΑΣΗ II: ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Δραστηριότητα

- Σχέδιο: Τα παιδιά σχεδίασαν τους περίεργους επισκέπτες που είχαν έρθει να ζήσουν κοντά μας. Το σχέδιο αυτό χρησιμοποιήθηκε ως φύλλο αξιολόγησης της όλης ενότητας. Στο τέλος του προγράμματος η νηπιαγωγός έδωσε εκ νέου στα παιδιά να σχεδιάσουν το σαλιγκάρι. Πράγματι διαπιστώθηκε βελτίωση στην απόδοση της μορφής του σαλιγκαριού η οποία εμπλουτίστηκε με στοιχεία που αφορούσαν τη ζωή του.

Προέκταση

- Την επόμενη μέρα τα παιδιά συμφώνησαν να φέρουν τροφή για τα σαλιγκάρια μας. Αφήσαμε τα σαλιγκάρια να κοιμηθούν κατά τη διάρκεια της νύχτας μέσα σ' ένα χάρτινο κουτί.

Προβληματική:

Πώς μετακινείται το σαλιγκάρι;

Ομάδα παιδιών: Αντώνης, Αννούλα, Ευδοξία

- Το πρωί της δεύτερης ημέρας τα παιδιά ψάχνανε παντού για το σαλιγκάρι. Δεν άργησαν να αντιληφθούν ότι τα σαλιγκάρια μετακινούνται. Αναζήτησαν τότε άλλον τρόπο εγκατάστασής τους. Αρκετά παιδιά πρότειναν να τα κλείσουμε μέσα σε ένα γυάλινο βάζο και το κάναμε. Τέθηκε τότε το πρόβλημα πώς θα αναπνέουν. Τη λύση μας την έδωσε μία μητέρα, η οποία συμμετείχε στον όλο προβληματισμό μας. Η κυρία Σοφία, λοιπόν, βάλθηκε να ανοίξει μία τρύπα στο καπάκι του βάζου. Και τα κατάφερε. Βάλαμε μέσα τον Άρη και τη Σαλίνα και τους δώσαμε να φάνε ένα φύλλο μαρουλιού, ξηρό ψωμί και ψωμί μουλιασμένο.

Προέκταση

- Η νηπιαγωγός παρότρυνε τα παιδιά να ψάξουν στο σπίτι με τη βοήθεια των γονιών τους και να απαντήσουν στον προβληματισμό του πώς μετακινείται το σαλιγκάρι.

Εξέλιξη:

- Την επόμενη ημέρα τα παιδιά της ομάδας παρατήρησαν πώς μετακινείται το σαλιγκάρι, πάνω σε κάποιες επιφάνειες, οριζόντιες και κάθετες. Δοκίμασαν να τοποθετήσουν το σαλιγκάρι πάνω στη πόρτα, στο πίνακα, στο τραπέζι...Άλλα πρότειναν να το αφήσουμε ελεύθερο να πάει όπου θέλει.

Σύνθεση

- Μέσα από αυτή τη διαδικασία τα παιδιά συνειδητοποίησαν ότι το σαλιγκάρι έχει μόνο ένα πόδι. Βρίσκεται στη κοιλιά του και πιάνει όλο το μέρος του σώματός του, που βγαίνει από το όστρακο. Με το πλατύ και μακρύ του πόδι, το σαλιγκάρι στηρίζεται στο χώμα και περπατάει γλιστρώντας. Κατέγραψαν τις παρατηρήσεις τους στο τετράδιο παρατηρήσεων και τις έφεραν προς συζήτηση στην ομάδα.

- Δραστηριότητα: Όλα τα παιδιά της τάξης

- Τραγούδι-δραματοποίηση:
Μάθαμε το τραγούδι «το σαλιγκάρι» και το δραματοποιήσαμε όλοι μαζί.

- Σαλιγκάρι, έβγα στο χορτάρι.
- Πουν' τα ποδαράκια σου,
- βγάλ' τα κερατάκια σου
- Δεν έχω ποδαράκια,
- μόν' έχω κερατάκια
- και σπιτάκι κουβαλάω
- όπου τρέχω κι όπου πάω.

Προβληματική: Τι τρώνε τα σαλιγκάρια

Ομάδα παιδιών: Ευδοξία, Δημήτρης, Νίκος

- **Εξέλιξη:** Κάθε μέρα τα παιδιά της ομάδας φέρνανε και ένα διαφορετικό είδος τροφής για τα σαλιγκάρια.
- Η ομάδα είχε ως αποστολή να παρατηρήσει την όλη διαδικασία διατροφής των σαλιγκαριών και να καταγράψει τις παρατηρήσεις τους σε ένα πίνακα. Για την παρατήρησή τους οι διατροφολόγοι της τάξης χρησιμοποίησαν και το μικροσκόπιο που είχαμε στη γωνιά των Φυσικών Επιστημών. Στη συνέχεια τα παιδιά της ομάδας παρουσίασαν τα αποτελέσματά τους σε όλη την τάξη και έγραψαν τα συμπεράσματά τους στο τετράδιο των σαλιγκαριών.

Τι τρώνε τα σαλιγκάρια

Σύνθεση

- Μετά από κάποιες αντιπαραθέσεις, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι τα σαλιγκάρια τρώνε λαχανικά, πατάτα, φύλλα και δημητριακά. Προτιμούν οτιδήποτε είναι μαλακό και υγρό.
- Το στόμα του σαλιγκαριού είναι μικρό και μοιάζει σαν ένα κεφαλαίο T. Η γλώσσα του είναι μια τραχιά πλάκα, που έχει πάνω της χιλιάδες μικροσκοπικά κοφτερά δοντάκια που εμείς δεν μπορούμε να τα δούμε παρά μόνο με το μικροσκόπιο.
- Δραστηριότητα:
- Τα παιδιά προσπάθησαν να κατασκευάσουν το σχήμα του καβουκιού του σαλιγκαριού με πλαστελίνη.

Προβληματική: Πώς να εγκαταστήσουμε τα σαλιγκάρια στο χώρο που τους ταιριάζει;

- **Όλα τα παιδιά της τάξης χωρισμένα σε τρεις ομάδες**
- Τα παιδιά πρότειναν να βγούμε έξω από το νηπιαγωγείο και να περπατήσουμε στα χωράφια που βρίσκονταν γύρω από το νηπιαγωγείο για να παρατηρήσουμε το περιβάλλον στο οποίο ζουν τα σαλιγκάρια. Η νηπιαγωγός χώρισε τα παιδιά της τάξης σε τέσσερις ομάδες. Όλες οι ομάδες είχαν τον ίδιο σκοπό. Να εντοπίσουν τα σαλιγκάρια, να παρατηρήσουν και να καταγράψουν το χώρο στον οποίο βρίσκονταν και να συγκεντρώσουν υλικά από αυτό το χώρο για τα μεταφέρουν στην τάξη.
- .

Προβληματική: Πώς να εγκαταστήσουμε τα σαλιγκάρια στο χώρο που τους ταιριάζει;

- Υλικά
- Ένα γυάλινο δοχείο με τρύπα στο καπάκι για την κάθε μία ομάδα
- Εξέλιξη
- Ψάξαμε όλοι μαζί για σαλιγκάρια. Μαζέψαμε πολλά από αυτά (μικρά, μεσαία, μεγάλα) και τα βάλουμε στα γυάλινα βάζα. Παρατηρήσαμε το μέρος όπου τα βρήκαμε και μαζί τους προσπαθήσαμε να ανακτήσουμε ένα μέρος από το περιβάλλον τους για να μπορέσουμε να δημιουργήσουμε μέσα στην τάξη μας μια μικρή σαλιγκαριέρα.

Σύνθεση

Τα σαλιγκάρια ζουν στους κήπους, στα χωράφια, πάνω στο χώμα, στα χαλίκια, στα φυτά στους τοίχους.

Βγαίνουν μόνο όταν η μέρα είναι υγρή και ζεστή, γιατί φοβούνται την ξηρασία και το κρύο.

Όταν ο ήλιος ζεσταίνει πολύ, κρύβονται μέσα στο όστρακό τους, μένουν στη φωλιά τους και κοιμούνται.

ή κολλάνε σφιχτά κάτω από τα πράσινα φύλλα.

Δραστηριότητα

Όταν επιστρέψαμε στην τάξη μας φτιάξαμε μία σαλιγκαριέρα για να κατοικήσουν τα σαλιγκάρια που μαζέψαμε. Τα παιδιά γέμισαν τη σαλιγκαριέρα με ό,τι συγκέντρωσαν κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους στους αγρούς: σ' ένα τελάρο από φρούτα έβαλαν πρώτα το χώμα, ύστερα σκόρπισαν ξερά φύλλα και κλαδιά. Τέλος τοποθέτησαν τα σαλιγκάρια.

Προέκταση

- Τα παιδιά κλήθηκαν να απαντήσουν στην ερώτηση: γιατί εμφανίστηκαν τόσα πολλά σαλιγκάρια στην περιοχή μας φέτος; Θα το συζητούσαν με τους γονείς τους και θα μας απαντούσαν την επόμενη ημέρα.

Την επόμενη ημέρα

Την επόμενη ημέρα οι απαντήσεις των παιδιών στο πρόβλημα που τέθηκε την προηγούμενη ημέρα ήταν ποικίλες: Η πιο επικρατούσα ήταν επειδή έβρεχε συνεχώς. Τις δεχτήκαμε όλες και τα παιδιά τις κατέγραψαν στο βιβλίο των σαλιγκαριών.

Προβληματική: Πώς είναι το σώμα του;

Ομάδα παιδιών: Γιάννης, Μανόλης Μαρίνα

Σύνθεση

- Μετά από συστηματική παρατήρηση των σαλιγκαριών τα παιδιά ανακοίνωσαν τα συμπεράσματά τους στην ομάδα: Το κεφάλι του σαλιγκαριού μόλις που φαίνεται. Έχει 4 κέρατα που λέγονται *κεραίες*. Μπορούν να συμμαζεύονται και να μπαίνουν γρήγορα μέσα στο κεφάλι. Οι δύο μεγαλύτερες κεραίες έχουν στην άκρη δυο μαύρες βουλίτσες. Είναι τα μάτια του. Μ' αυτές ψηλαφίζει τα φύλλα και τη χλόη. Είναι η αφή του. Ένα μέρος από το σώμα δε βγαίνει από το καβούκι. Στο μανδύα του σώματος υπάρχει ένα άνοιγμα πάνω δεξιά, που συγκοινωνεί με τον πνεύμόνά του. Με το άνοιγμα αυτό αναπνέει και όχι με το στόμα του. Το σαλιγκάρι έχει μέσα στο στόμα του και μια μικρή καρδιά.

Μαρίνα: Το σαλιγκάρι

Δραστηριότητα

- Χειροτεχνική κατασκευή: Τα παιδιά κατασκεύασαν σαλιγκάρια με υλικά που υπήρχαν μέσα στην τάξη μας και ζωγράφισαν εκ νέου το σαλιγκάρι, προσθέτοντας αυτή τη φορά περισσότερες λεπτομέρειες για το σώμα του.

Προβληματική: Πώς είναι το σπίτι του;

Ομάδα παιδιών: Χρήστος, Μανώλης, Ηλιάννα

Εξέλιξη

- Δώσαμε σε όλα τα παιδιά από ένα άδειο καβούκι σαλιγκαριού να το περιεργαστούν. Τα ρωτήσαμε με τι μοιάζει. Αν το σχήμα τους θύμιζε και κάποιο άλλο ζωντανό. Κάποια παιδιά απάντησαν ότι τους θύμιζε τα κοχύλια της θάλασσας.
- Σύνθεση
- Το σπίτι του είναι το όστρακό του, το καβούκι του δηλαδή. Το φτιάχνει μόνο του από μια ουσία που βγάζει από το σώμα του και μοιάζει με ασβέστη. Το σχήμα του σπιτιού του είναι στριφογυριστό και στην επιφάνειά του δημιουργούνται δαχτυλίδια που φανερώνουν τα χρόνια του.

Το σαλιγκάρι κοιμάται μέσα στο καβούκι του

Άννα

ΑΝΝΑ

- Η ζωγραφιά της Άννας με τις ραβδώσεις στο καβούκι που δείχνουν τα χρόνια ηλικίας του σαλιγκαριού

- **Ο μύθος**

- Τα σαλιγκάρι και η χελώνα ήταν αδέρφια. Σαν μεγάλωσαν, έκαναν δικό τους σπιτικό, αλλά ξέχασαν τους γονείς τους. Μια μέρα ο πατέρας του σαλιγκαριού αποφάσισε να επισκεφτεί το γιο του. Φτάνει στο σπίτι, αλλά η πόρτα ήταν κλειστή. Χτυπά ,ξεναχτυπά, αλλά ο γιος δεν αποκρίνεται. Έκανε τον κουφό. Θύμωσε ο πατέρας, καταράστηκε το γιο του, το σαλίγκαρο, και του είπε:
- -Με παλιούρια κλειστό να 'ναι πάντα το σπίτι σου, γιε μου. Την κατάρα μου να 'χεις και προκοπή να μην κάνεις, όσο και να δουλεύεις. Στο σπίτι σου να μην βρίσκεις ανάπαυση. Φόρτωμα το σπίτι σου να το έχεις. Όσο ζεις, να το σέρνεις στη πλάτη σου και, όταν θέλεις να βοσκήσεις να ξεπροβάλλεις μόνο το κεφάλι σου από την κλειστή του πόρτα...
- Και από τότε το σαλιγκάρι σέρνει το σπίτι του πάντα μαζί του. Όταν βρέχει την άνοιξη, βγάζει το κεφάλι του από την πόρτα του και βόσκει.

Προέκταση

Η νηπιαγωγός παρότρυνε τα παιδιά να ψάξουν στο σπίτι τους με τη βοήθεια των γονιών τους για παραμύθια , μύθους ή ιστορίες σχετικές με σαλιγκάρια.

Προβληματική: Η δική μας ιστορία με ήρωες τα σαλιγκάρια

Οργάνωση της τάξης σε τρεις ομάδες:

- Τα παιδιά της πρώτης ομάδας (Ο Κώστας, η Δήμητρα και η Άννα) δημιούργησαν δική τους ιστορία για το σαλιγκάρι. Την παρουσίασαν στο σύνολο της τάξης και η άλλη ομάδα (ο Νίκος, ο Μανώλης και η Ηλιάνα) ανέλαβε να τη ζωγραφίσει. Η τρίτη ομάδα (η Ευαγγελία, η Μαρία και η Κωνσταντίνα) προσπάθησε με τη βοήθειά μας να γράψει τους τίτλους και τους υπότιτλους.

Πώς το σαλιγκάρι προφυλάσσεται από τη ζέστη;

Ομάδα παιδιών: Χρήστος, Δήμητρα, Μαρία

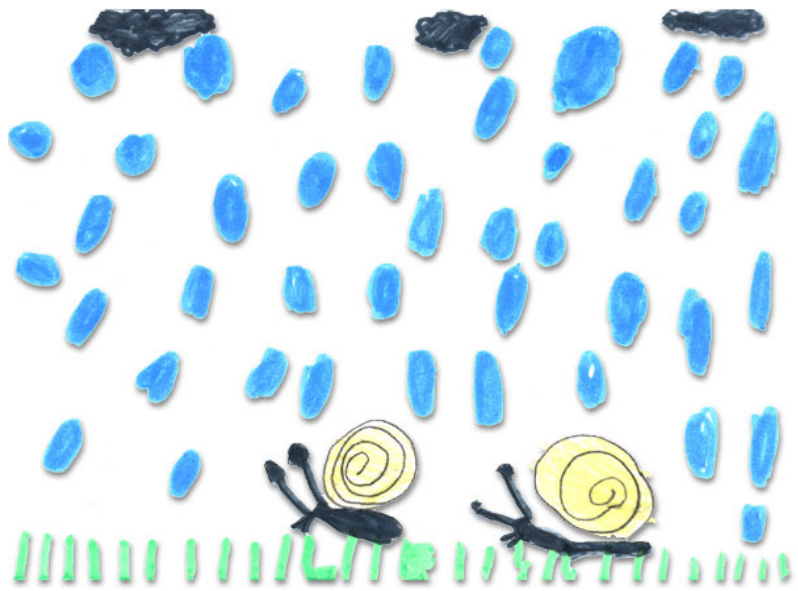
- Τα παιδιά της ομάδας ξεκίνησαν με την υπόθεση ότι τα σαλιγκάρια θα πέθαιναν αν τα αφήναμε πάνω στο καλοριφέρ.

Εξέλιξη

- Τα παιδιά έβαλαν το πλαστικό δοχείο πάνω στο καλοριφέρ και παρατηρούσαν μέσα σε ένα διάστημα δύο ημέρες τη συμπεριφορά των σαλιγκαριών. Τις παρατηρήσεις τους τις κατέγραψαν στο τετράδιο παρατήρησης και μας ανακοίνωσαν τα αποτελέσματα στην παρευούλα.

Σύνθεση

Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις της ομάδας, το σαλιγκάρι για να προφυλαχτεί από τη ζέστη, μπαίνει στο καβούκι του και σκεπάζει το άνοιγμα με βλέννα, που ξεραίνεται από τον αέρα και γίνεται προστατευτική πλάκα. Έτσι κλεισμένο, περιμένει να βρέξει ή να δροσίσει τη νύχτα, για να βγει από το θάλαμό του.

Προβληματική: Το σαλιγκάρι έχει εχθρούς;

Όλη η τάξη

- Τα παιδιά είχαν αναζητήσει την απάντηση στη συγκεκριμένη προβληματική στο σπίτι τους με τη βοήθεια των γονιών τους. Παράλληλα είχαμε την ιδέα να προσκαλέσουμε από την προηγούμενη ημέρα, εν αγνοία των παιδιών, μια μητέρα που ήξερε να μαγειρεύει σαλιγκάρια στην τάξη μας για να δείξει στα παιδιά τον τρόπο μαγειρέματος.

Δραστηριότητα:

Ψυχοκινητική: Ζωγραφίσαμε στην αυλή του σχολείου το κέλυφος ενός σαλιγκαριού, στο οποίο οι κάθετες γραμμές απέχουν μεταξύ τους περίπου μισό μέτρο. Τα παιδιά έκαναν όλες τις περιελίξεις του σαλιγκαριού, πηδώντας από κάθετη σε κάθετη γραμμή, χωρίς να χάσουν την ισορροπία τους.

Σύνθεση

Τα σαλιγκάρια τα νοστιμεύονται η νυφίτσα, η χελώνα, η τσίχλα και άλλα πουλιά. Το όστρακό τους δεν είναι αποτελεσματικό όπλο, γιατί οι εχθροί του εύκολα το τσακίζουν και τρώνε το κρέας του. Ακόμη και οι άνθρωποι μαζεύουν σαλιγκάρια για να τα μαγειρέψουν και να τα φάνε.

Προβληματική: Πώς προφυλάσσεται από το κρύο;

Όλη η τάξη

Εξέλιξη

Επειδή δεν είχαμε τη δυνατότητα να παρατηρήσουμε τον τρόπο με τον οποίο το σαλιγκάρι προφυλάσσεται από το κρύο προτρέψαμε τα παιδιά να ανατρέξουν με τη βοήθεια των γονιών τους στην αναζήτηση απαντήσεων μέσα από τις εγκυκλοπαίδειες. Αυτή λοιπόν την ημέρα τα παιδιά έφεραν γραμμένο σ' ένα χαρτί, ό,τι πληροφορίες είχαν συλλέξει από την αναζήτησή τους. Αφού ανακοίνωναν τις πληροφορίες στο σύνολο της τάξης προσθέσαμε όλα τις πληροφορίες των παιδιών στο βιβλίο των σαλιγκαριών.

Σύνθεση

Το σαλιγκάρι προφυλάσσεται από το κρύο με το χειμερινό του ύπνο. Δηλαδή, όταν έρθει ο Χειμώνας, καταφεύγει σε τρύπες ή κουφάλες δέντρων, για να ναρκωθεί. Σκεπάζει την είσοδο του σπιτιού του με παχιά ξερή βλέννα και ασβέστη, που μοιάζει σαν βούλωμα από φελλό. Μένει εκεί μέσα κοιμισμένο περίπου έξι μήνες. Την Άνοιξη ξυπνάει και βγαίνει πεινασμένο από το καταφύγιό του. Πασχίζει τότε να χορτάσει την πείνα του και ρημάζει τους κήπους μας.

Δραστηριότητα

- Δραματοποίηση: Τα παιδιά δραματοποίησαν τη συμπεριφορά των σαλιγκαριών κατά τη διάρκεια του Χειμώνα και της Άνοιξης, με τη βοήθεια μουσικής επένδυσης από την κασέτα της Κικής Καψάσκη: «Οι τέσσερις εποχές».

Προέκταση

- Στη συζήτησή μας για το κλείσιμο της ημέρας τα παιδιά αποφάσισαν να αναζητήσουν και να φέρουν στην τάξη την επόμενη μέρα φωτογραφίες με ζώα που πέφτουν σε χειμερία νάρκη.

Προβληματική: Αντιλαμβάνεται γύρω του το περιβάλλον και πώς;

Οργανώθηκαν τρεις ομάδες παρατήρησης με τη συμμετοχή τριών παιδιών στην κάθε μία. Κάθε ομάδα έκανε τις δικές της παρατηρήσεις και κατόπιν τις παρουσίασε στο σύνολο της τάξης. Όταν ολοκληρώθηκαν οι παρουσιάσεις προχωρήσαμε στη σύνθεση των παρατηρήσεών μας.

Υλικά: ένα φακό, ένα σαλιγκάρι, ένα φύλλο μαρουλιού.

- Τα παιδιά έθεσαν ως αρχική υπόθεση ότι τα σαλιγκάρια έχουν τέσσερα μάτια στις άκρες των κεραιών τους.

Εξέλιξη

- Στη συνέχεια παρατήρησαν πώς το σαλιγκάρι κατευθυνόταν προς το φύλλο της σαλάτας. Με τον μεγεθυντικό φακό πρόσεξαν καλύτερα τις κεραίες του.

Σύνθεση :

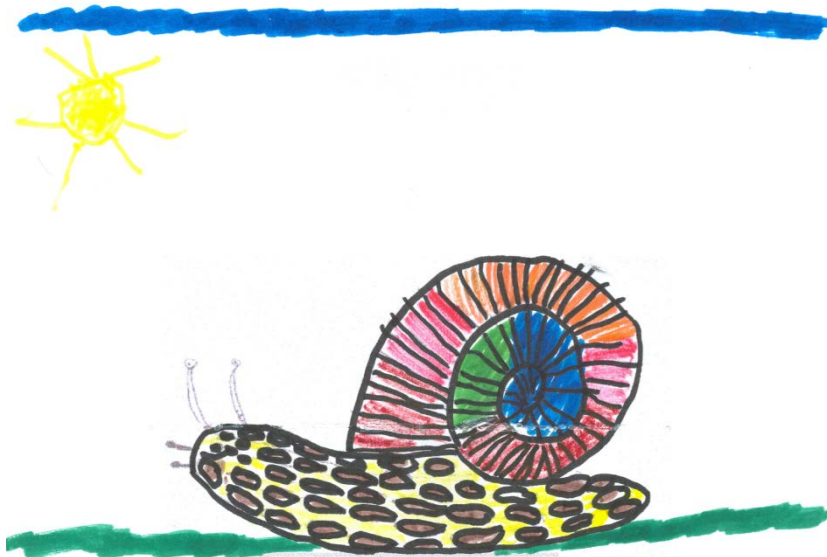
- Τα παιδιά διαπίστωσαν, πράγματι, ότι τα σαλιγκάρια έχουν σημεία αναφοράς για να βρίσκουν τη τροφή τους, για να μπουν μέσα στο καβούκι τους όταν τα άγγιζαν ή όταν τα σήκωναν. Πολλές φορές δεν έβγαιναν εύκολα μέσα από το καβούκι τους. Μόνα τους τα παιδιά ανακάλυψαν ότι χρειάζεται να τα βρέξουμε για να ξυπνήσουν γιατί τους αρέσει πολύ η υγρασία.
- Με τον φακό, τα παιδιά παρατήρησαν ότι μόνο οι μεγάλες κεραίες έχουν μάτια. Οι δύο μικρές κεραίες τους χρησιμεύουν στο να αγγίζουν τα εμπόδια, να αισθάνονται τον εξωτερικό κόσμο.

Προέκταση

- Στο βιβλίο των σαλιγκαριών, τα παιδιά σχεδίασαν τα σαλιγκάρια δείχνοντας: το κεφάλι, τα πόδια, το όστρακο, τις κεραίες, τα μάτια τους, το στόμιο από το οποίο αναπνέουν. Παρατηρώντας τα σχέδιά τους αργότερα, η νηπιαγωγός διαπίστωσε ότι αναπαριστούσαν όλο και περισσότερες γνώσεις και χαρακτηριστικά γύρω από τα σαλιγκάρια.

Γιάννης

- Τελικό σχέδιο του Γιάννη.

"Το σαλιγκάρι", Γιάννης, 18/10/2003

Προβληματική: Πώς γεννάει τα αυγά του;

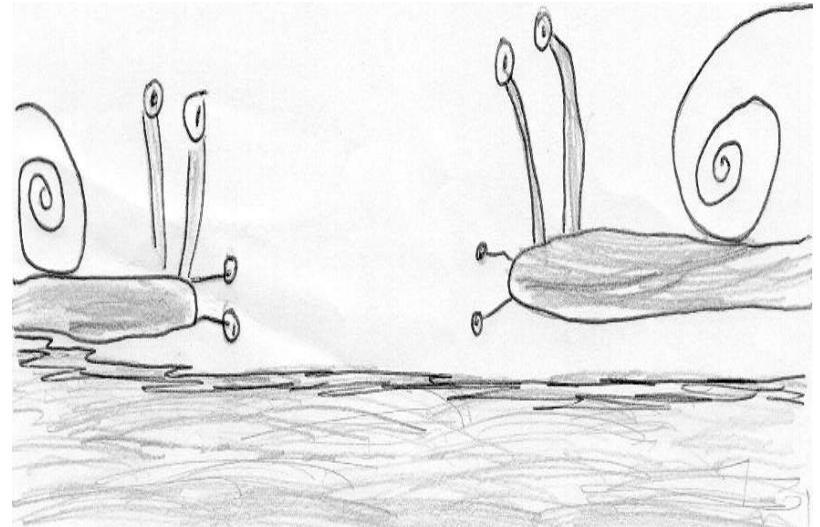
Ομάδα παιδιών: Γιάννης, Μαρίνα, Ευδοξία, Σοφία

- Η συγκεκριμένη προβληματική δεν είχε συμπεριληφθεί στον αρχικό σχεδιασμό. Αναδύθηκε στην πορεία του σχεδίου και προσέλκυσε το έντονο ενδιαφέρον πολλών παιδιών. Τα παιδιά της συγκεκριμένης ομάδας ακολούθησαν την ίδια ερευνητική διαδικασία ερμηνείας, κατανόησης και επίλυσης του προβλήματος της αναπαραγωγής των σαλιγκαριών, όμως χρειάστηκε να ζητήσουν βοήθεια και από δύο γονείς, οι οποίοι βοήθησαν αποτελεσματικά στην όλη προσέγγιση του θέματος. Με τη βοήθεια της νηπιαγωγού οι γονείς προέτρεψαν τα παιδιά να δημιουργήσουν και μια μικρή ιστορία με θέμα τη συνεύρεση του ζευγαριού των σαλιγκαριών της τάξης μας (τον Άρη και τη Σαλίνα) και την γέννηση των μωρών τους.

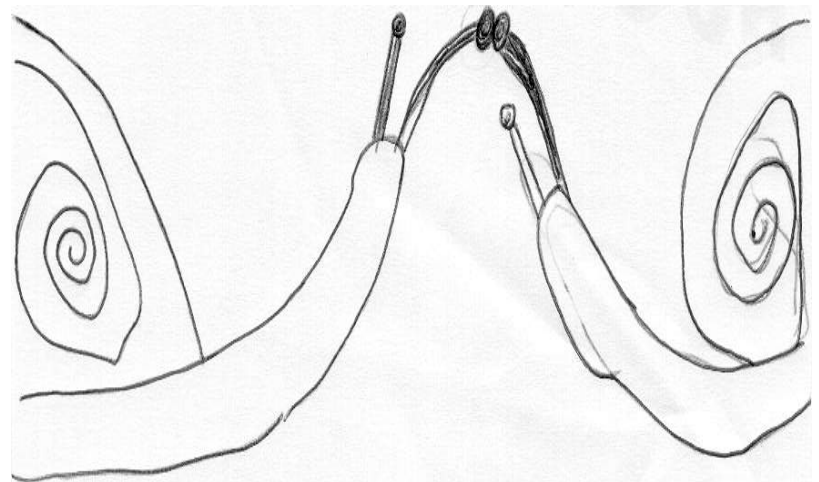
- -

Ο ΑΡΗΣ ΚΑΙ Η ΣΑΛΙΝΑ

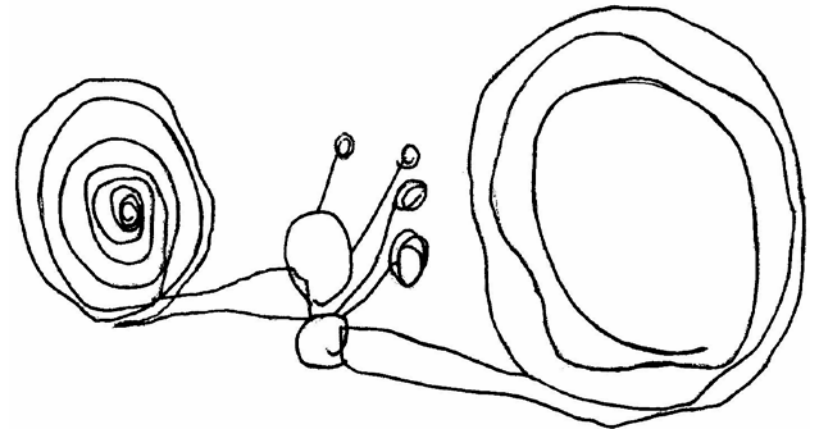
- Εικόνα 1: Μια φορά κι έναν καιρό συναντήθηκαν στο δρόμο τα αγαπημένα μας σαλιγκάρια: Ο Άρης και η Σαλίνα.

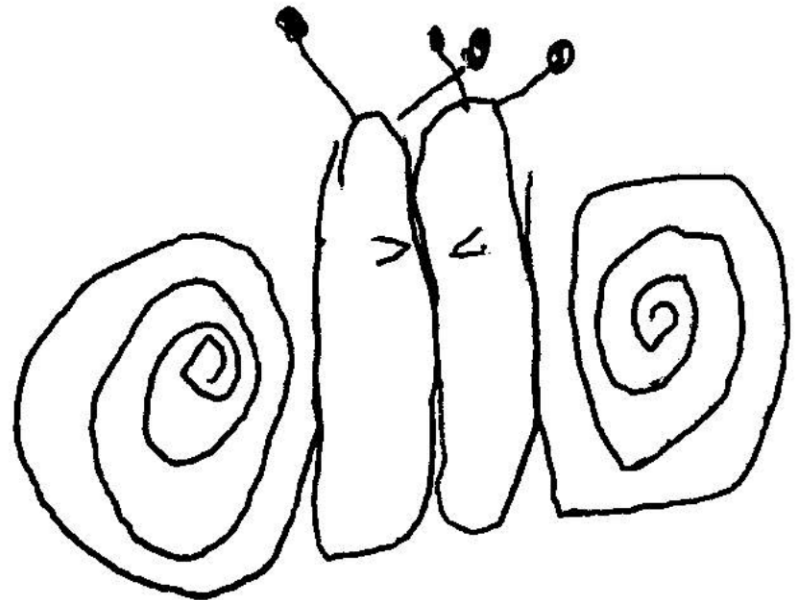
- Εικόνα 2: Τα δύο σαλιγκάρια χαιρετήθηκαν αγγίζοντας το ένα την κεραία του άλλου

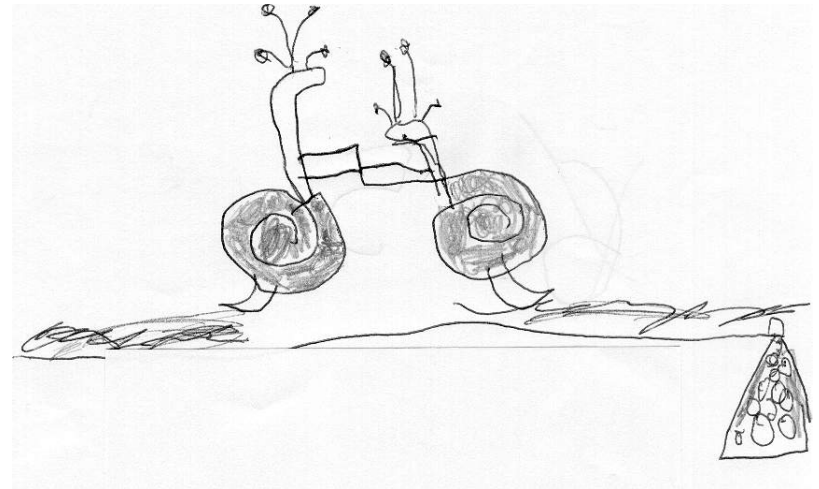
- Εικόνα 3: Στη συνέχεια αγκαλιάστηκαν και φιλήθηκαν, δείχνοντας το ένα την αγάπη του για το άλλο.

- Εικόνα 4: Στη συνέχεια σηκώθηκαν όρθια και το ένα κόλλησε σφιχτά με το άλλο.

- **Εικόνα 5: Στο τέλος κάτι άσπρο βγήκε από το στόμα του Άρη και άγγιξε το στόμα της Σαλίνας.**

Εξέλιξη

- Τα παιδιά της ομάδας παρατήρησαν τα σαλιγκάρια που ήταν έτοιμα να γεννήσουν. Η όλη διαδικασία διαρκεί πολλές ώρες και έτσι δόθηκε η δυνατότητα στα παιδιά να διαπιστώσουν τον τρόπο εξόδου των αβγών από το σώμα του σαλιγκαριού, αφού πρώτα βυθίσουν το κεφάλι τους μέσα στη γη. Παρατήρησαν επίσης ότι τα αβγά βγαίνουν μέσα από ένα στόμιο που υπάρχει στο κεφάλι του σαλιγκαριού.

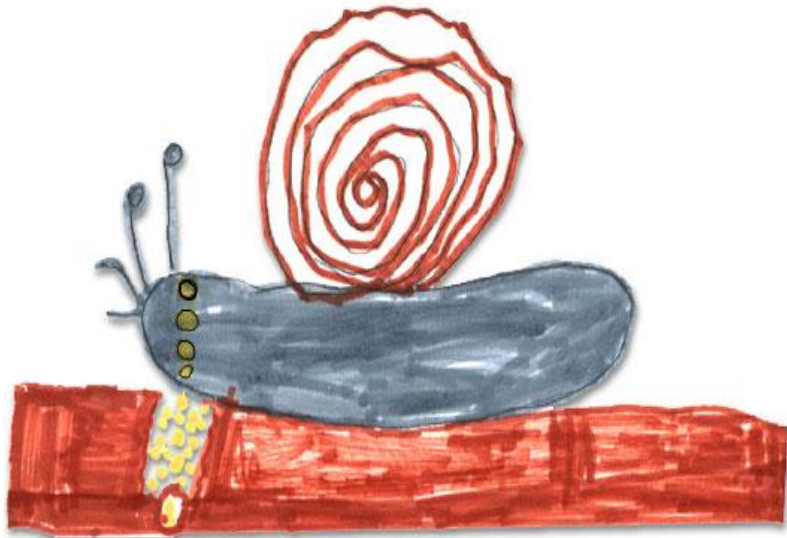

Σύνθεση

- Τα παιδιά κατέγραψαν (με σχέδια και λέξεις) στο βιβλίο των σαλιγκαριών τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τον τρόπο που τα σαλιγκάρια κλωσούν τα αβγά τους. Δεν παρέλειψαν, επίσης, να αποτυπώσουν στο βιβλίο τους ότι πρώτα βυθίζουν το κεφάλι τους μέσα στο χώμα κι ύστερα βγαίνουν μέσα από αυτό τα αβγά. Η συζήτηση με τους δύο γονείς και η ενημέρωση που είχαν μέσα από βιβλία, τα οδήγησε στο να αντιληφθούν ότι ένα σαλιγκάρι μπορεί να είναι είτε κορίτσι, είτε αγόρι.

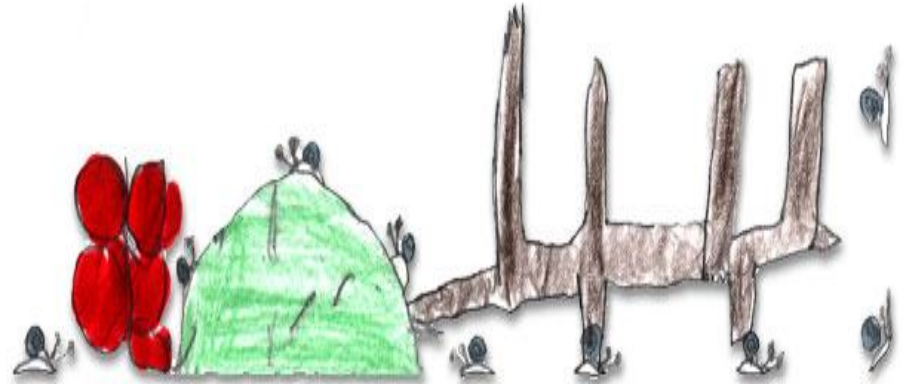
Τα αυγά βγαίνουν από μια τρύπα που έχει το σαλιγκάρι
κοντά στις κεραίες του

Μαρίνα

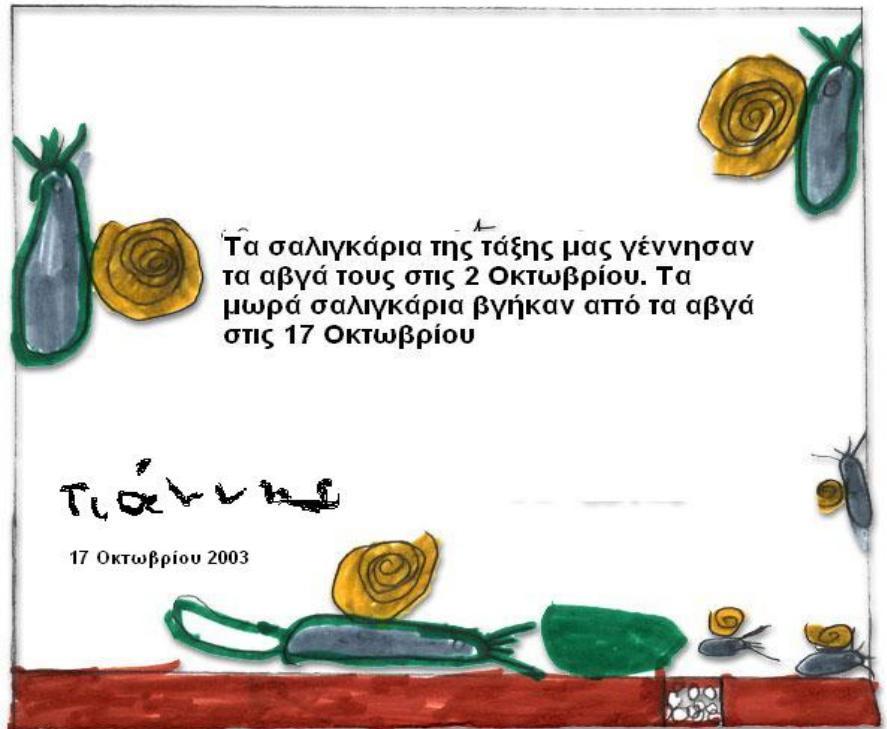

- Αναπαράσταση
Μαρίνας.

Μετά από 15 ημέρες τα μωρά
σαλιγκάρια βγαίνουν από τα αυγά
τους. Είναι τόσο μικρούλκα.

- Εικόνα 6 Η ζωγραφιά του Γιάννη αποτελεί ένα μικρό απόσπασμα από το τετράδιο καταγραφών της υποομάδας που παρατηρούσε τον τρόπο γέννησης των μικρών σαλιγκαριών.

ΦΑΣΗ ΙΙΙ
ΠΕΡΑΤΩΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών, κάναμε μια ανακεφαλαίωση της πορείας του σχεδίου και επιχειρήσαμε μια αποτίμηση των διαδικασιών που ακολουθήσαμε και των δυσκολιών που συναντήσαμε μαζί με τα παιδιά.
- Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιήσαμε:
 - Το αρχικό ιδεόγραμμα με τις αρχικές αναπαραστάσεις των παιδιών
 - Το ιδεόγραμμα με τις αρχικές ερωτήσεις και αυτές που αναδύθηκαν στην πορεία του σχεδίου.
 - Τα ημερολόγια καταγραφών όλων των υποομάδων και το βιβλίο των σαλιγκαριών με τα γενικά συμπεράσματα.
 - Τους φακέλους εργασιών των παιδιών.
 - Τις παρατηρήσεις – καταγραφές της νηπιαγωγού στο ημερολόγιό της.
- Τέλος, αποφασίσαμε με τα παιδιά να παρουσιάσουμε το σχέδιο εργασίας στα παιδιά της άλλης τάξης. Η παρουσίαση έγινε μια Παρασκευή στις αρχές Νοεμβρίου. Προσκαλέσαμε τα παιδιά στη αίθουσά μας και τους δείξαμε τις εργασίες. Κάθε υποομάδα ανέλαβε να εξηγήσει στα παιδιά της άλλης τάξης την ερευνητική διαδικασία που ακολούθησε.

ΑΠΟΤΙΜΩΝΤΑΣ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΑΘΗΣΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Τα παιδιά συμμετείχαν στο σχέδιο εργασίας με ενθουσιασμό και ανέπτυξαν δραστηριότητες που είχαν νόημα και σκοπό για τα ίδια:
- Προσέγγισαν έννοιες της βιολογίας όπως ο κύκλος της ζωής, η διατροφή, η μετακίνηση, τα αισθητήρια όργανα, η αναπαραγωγή του σαλιγκαριού, καθώς και έννοιες οικολογικές όπως οι διατροφικές σχέσεις μεταξύ των ζώντων οργανισμών.
- Τους δόθηκε η ευκαιρία να καλλιεργήσουν έννοιες της αγωγής του πολίτη, όπως είναι η ανάπτυξη υπευθυνότητας αναλαμβάνοντας τη φροντίδα ζώων και η καλλιέργεια σεβασμού προς τα ζώα.
- Χρησιμοποίησαν εμπειρίες προκειμένου να καταλάβουν τις βιολογικές λειτουργίες του ζώου.

- Συνεργάστηκαν, ανέλαβαν πρωτοβουλίες και πήραν συλλογικές αποφάσεις.
- Αναζήτησαν και αξιοποίησαν πληροφορίες πολλαπλών πηγών πληροφόρησης από το άμεσο περιβάλλον τους..
- Ασκήθηκαν στην παρατήρηση και την καταγραφή.
- Συζήτησαν, έθεσαν ερωτήσεις, επιχειρηματολόγησαν και εμπλούτισαν το λεξιλόγιό τους.
- Εξοικειώθηκαν με διάφορους τύπους κειμένων όπως: κείμενα με οδηγίες χρήσης, ενημερωτικά, λογοτεχνικά, κ.ά.
- Συνεργάστηκαν με τους γονείς τους.
- Μέτρησαν και χειρίστηκαν τους αριθμούς σε πραγματικές καταστάσεις.
- Ανέπτυξαν ικανότητες παρατήρησης, έκαναν υποθέσεις, σκέφτηκαν πάνω στον κύκλο της ζωής.
- Παρουσίασαν και αναπαράστησαν τις ιδέες τους με πολλούς τρόπους και διάφορα μέσα.

- Χρησιμοποίησαν τη γλώσσα, την επικοινωνία και την τεχνολογία, και διάφορα υλικά παρατήρησης: το μεγεθυντικό φακό, το μικροσκόπιο, κ.ά.
- Δυσκολίες εντοπίστηκαν στον χειρισμό και την οργάνωση των ομάδων συνεργασίας, γεγονός το οποίο μας εμπόδισε να οργανώσουμε καλύτερα την ενότητα. Οι ιδέες των παιδιών ήταν πάρα πολλές και πολύ ενδιαφέρουσες, αλλά ήταν διάσπαρτες προς όλες τις κατευθύνσεις και πολλές φορές ήταν αδύνατο να τις επανατοποθετήσουμε σ' ένα πλαίσιο.
- Επίσης, παρατηρήθηκε κινητοποίηση των ίδιων πάντα παιδιών (καθώς και των οικογενειών τους) καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Κρίνεται απαραίτητο να αναζητήσουμε τρόπους ευαισθητοποίησης όλων των γονέων για περισσότερη συμμετοχή στα δρώμενα του νηπιαγωγείου.

Τέλος Ενότητας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης